

Współczesne rolnictwo stoi przed ogromnymi wyzwaniami. Z jednej strony trzeba zapewniać wysoką jakość i ilość żywności, z drugiej – ograniczać wpływ produkcji rolnej na środowisko. W sektorze mleczarskim te wyzwania są szczególnie wyraźne: gospodarstwa zużywają dużo energii, a jednocześnie są zobowiązane do ograniczania emisji gazów cieplarnianych. Celem niniejszego projektu jest zbadanie, jak efektywnie polskie gospodarstwa mleczne wykorzystują energię oraz jak wygląda ich emisyjność na tle innych krajów Unii Europejskiej. Szczególną uwagę poświęcamy także postawom rolników wobec zużycia energii i nowych technologii w obliczu zmian gospodarczych po 2020 roku.

Projekt odpowiada na istotną lukę badawczą. Większość dostępnych danych dotyczy wydajności produkcji lub aspektów środowiskowych w oderwaniu od rzeczywistego kontekstu ekonomicznego i społecznego. Tymczasem rosnące ceny energii, pandemia COVID-19 i wojna w Ukrainie znacząco zmieniły warunki funkcjonowania gospodarstw. Dlatego potrzebujemy aktualnej wiedzy, uwzględniającej zarówno twarde dane, jak i perspektywę samych rolników.

Badania są podzielone na cztery powiązane ze sobą moduły. Pierwsza część analizuje dane z Eurostatu i unijnej sieci FADN (Farm Accountancy Data Network), aby określić, jak Polska wypada na tle innych krajów pod względem efektywności energetycznej i emisji. W drugim module śledzimy, jak zmieniała się wydajność energetyczna polskich gospodarstw mlecznych w latach 2014–2022 – to okres obejmujący istotne zmiany gospodarcze i polityczne. Trzeci moduł dotyczy wpływu różnych zmiennych jak np. udział pastwisk w strukturze gospodarstwa, wykształcenie rolnika lub posiadanie sukcesora na zużycie energii i emisje. Czwarty moduł to wywiady z rolnikami, które pomogą zrozumieć, co skłania ich do inwestycji w energooszczędne technologie, a co ich zniechęca.

W projekcie wykorzystano zarówno nowoczesne metody ilościowe (m.in. analizy efektywności, modele regresji przyczynowej), jak i metody jakościowe (wywiady pogłębione, analiza postaw z wykorzystaniem teorii planowanego zachowania). Takie połączenie daje pełniejszy obraz rzeczywistości i pozwala formułować wnioski o praktycznym znaczeniu.

Spodziewanym efektem projektu jest nie tylko lepsze zrozumienie zależności między zużyciem energii, emisjami a efektywnością produkcji, ale też wskazanie barier i motywatorów, które wpływają na decyzje rolników. Wyniki będą miały zastosowanie w tworzeniu polityk klimatycznych i energetycznych, programów wsparcia dla rolnictwa oraz usług doradczych. Projekt przyczyni się do budowania bardziej zrównoważonego i odpornego sektora mleczarskiego w Polsce.